

*П.Ю. Бородич, к.т.н., доцент, НУЦЗУ,
Р.В. Пономаренко, к.т.н., с.н.с., заст. нач. каф., НУЦЗУ*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЯТУВАННЯ ПОСТРАЖДАЛОГО З ПРИМІЩЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ НОШ РЯТУВАЛЬНИХ ВОГНЕЗАХИСНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ НОРМАТИВІВ

(представлено д.т.н. Чубом І.А.)

Перевірена ефективність рятування постраждалого з приміщення за допомогою нош рятувальних вогнезахисних з використанням нормативів, що опираються на розрахунок зворотних функцій нормального розподілу, які отримані шляхом натурального експерименту.

Ключові слова: норматив, підготовка, час виконання операції, рятувальник, ноші рятувальні вогнезахисні.

Постановка проблеми. В [1] були розроблені та запропоновані нормативи рятування постраждалого з приміщення за допомогою нош рятувальних вогнезахисних (НРВ-1). Але в деяких країнах існують вправи з пожежно-стройової підготовки для підготовки особового складу оперативно-рятувальних підрозділів, де дії рятувальників оцінюються не часом виконання вправи, а лише правильністю [2]. Це особливо характерно для використання нових зразків пожежно-технічного оснащення, до яких можуть бути віднесені НРВ-1. Тому постало питання провести ефективну оцінку діяльності рятувальників без використання та з використанням нормативів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що як в фізичній культурі [3], так і в практичній діяльності підрозділів оперативно-рятувальних служб [4, 5] необхідно використовувати нормативні оцінки, які опираються на експертні висновки спеціалістів, що організують процес відповідної підготовки. Психологічні аспекти, в основі яких лежить саморозкриття природньої суті людини, що навчається та його фізіологічних властивостей, ефективності використання нормативів розглянуті в [6] на прикладі бійця рукопашного бою. Але в цьому випадку про рівень статичної значимості зроблених висновків нічого не сказано. Це біло зроблено в [7], де розглядався процес робінга ізолюючого костюма з фільтрувальним протигазом та показана ефективність використання даного метода але в цій роботі не розглядалися питання рятування постраждалих.

Постановка завдання та його вирішення. Виходячи з цього, була поставлена задача статистичної оцінки ефективності підготовки рятувальників рятуванню постраждалого з приміщення за допомогою НРВ-1 з використанням нормативів [1].

Спочатку рятувальникам, в якості яких були використані курсанти третього та четвертого курсів Національного університету цивільного захисту України, було запропоновано виконати вправу рятування постраждалого з приміщення за допомогою НРВ-1 без нормативів, а потім з використанням нормативів [1], тобто їх було озвучено перед виконанням вправи. Отримані результати а також оцінка математичного очікування та середньоквадратичного відхилення, які дозволяють перевірити, різницю середніх значень з використанням t-критерію Стьюдента, наведені в табл. 1.

Табл. 1. Результати рятування постраждалого за допомогою НРВ-1 без та з використанням нормативів

Рятувальник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$t_{\text{рят. без норм.}} \text{ с}$	850	925	920	1050	1100	800	1025	1030	1075	985
$t_{\text{рят. з норм.}} \text{ с}$	830	810	900	950	1000	780	985	980	950	890
Рятувальник	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
$t_{\text{рят. без норм.}} \text{ с}$	810	990	990	995	1055	1010	750	770	700	810
$t_{\text{рят. з норм.}} \text{ с}$	750	1000	920	935	1010	920	740	750	710	830
$\bar{t}_{\text{рят. без норм.}} \text{ с}$	932,75									
$\bar{t}_{\text{рят. з норм.}} \text{ с}$	882									
$G_{\text{рят. без норм.}} \text{ с}$	121,27									
$G_{\text{рят. з норм.}} \text{ с}$	98,77									

В цьому випадку розглядається гіпотеза

$$H_0 : \bar{t}_{\text{рят. без норм.}} = \bar{t}_{\text{рят. з норм.}} \quad (1)$$

та її

$$H_0 : \bar{t}_{\text{рят. без норм.}} \neq \bar{t}_{\text{рят. з норм.}} \quad (2)$$

яка доказує різницю середніх значень.

З ціллю вибору конкретної методики розрахунку t-критерію [8] спочатку була перевірена гіпотеза про рівність дисперсій, які були отримані під час обробки вихідних даних, при виконанні вправи рятування постраждалого за допомогою НРВ-1 без нормативів та після реалізації запропонованих [1] нормативів (див. табл. 1). В якості критерію для перевірки нуль-гіпотези

$$H_0 : G^2_{\text{рят. без норм.}} = G^2_{\text{рят. з норм.}} \quad (3)$$

був обраний F-критерій [8]

$$F = \frac{G_1^2}{G_2^2}, \quad (4)$$

де G_1^2 – більша із оцінок дисперсій в двох вибірках.

При цьому критичне значення $F_{кр}$, яке при рівні значимості $\alpha = 0,05$ та числі ступенів свободи

$$u_{без\ норм} = n_{безнорм} - 1 = 19, u_{з\ норм} = n_{знорм} - 1 = 19, \quad (5)$$

де $n_{безнорм} = n_{знорм} = 20$ – кількість натурних експериментів рятування постраждалого за допомогою НРВ-1, по результатам яких оцінювалися статистичні характеристики отриманих розподілів, дорівнюється [8]

$$F_{кр} = F_{табл} = 2,09. \quad (6)$$

Порівняння (4) та (6) показує

$$F = \frac{G_{без\ норм}^2}{G_{з\ норм}^2} = \frac{121,27^2}{98,77^2} = 1,5 < F_{кр} = F_{табл} = 2,09. \quad (7)$$

Видно, що в даному випадку правомірною визнається нуль-гіпотеза (3) та допускається рівність дисперсій

$$G^2_{рят.безнорм.} = G^2_{рят.знорм.} \quad (8)$$

Сходячи з цього, стандартна помилка різниці S_x , з урахуванням того, що вибірка малого розміру (<30), та число ступенів свободи $\nu = 19$ при розрахунку t-критерію розраховується [8] наступним чином

$$S_x = \sqrt{\frac{(n_{безнорм} - 1) \cdot G_{безнорм}^2 + (n_{знорм} - 1) \cdot G_{знорм}^2}{n_{безнорм} + n_{знорм} - 2} \cdot \left(\frac{1}{n_{безнорм}} + \frac{1}{n_{знорм}} \right)} = \quad (10)$$

$$= \sqrt{\frac{(20 - 1) \cdot 14706,5 + (20 - 1) \cdot 9756,32}{20 + 20 - 2} \cdot \left(\frac{1}{20} + \frac{1}{20} \right)} = 24,17;$$

$$\nu = n_{безнорм} + n_{знорм} - 2 = 20 + 20 - 2 = 38. \quad (11)$$

В результаті

$$t_{спост} = \frac{|\bar{t}_{рят.без\ норм.} - \bar{t}_{рят.з\ норм.}|}{S_x} = \frac{|932,75 - 882|}{24,17} = 2,1 > t_{табл}(\alpha = 0,05) = 2,02. \quad (12)$$

Видно, що значення t-критерію $t_{\text{спост}}$ більше критичного значення t-критерію $t_{\text{табл}}$ при заданому рівні значимості $\alpha = 0,05$ та числі ступенів свободи $\nu = 38$. Це говорить про те, що на рівні значимості α (вірогідність помилки менше 5% можна прийняти гіпотезу H_0).

Отже, скорочення часу рятуванню постраждалого за допомогою НРВ-1 в результаті підготовки рятувальників з використанням запропонованих нормативів[1] є статично значимим.

Висновки. Для статичної оцінки нормативів, які можуть використовуватися для дослідження рівня підготовленості рятувальників виконання оперативного завдання по рятуванню постраждалого з приміщення за допомогою НРВ-1, доцільно використовувати параметри нормального розподілу часу виконання даної операції, які можуть бути отримані в результаті фізичного експерименту. Результати підготовки рятувальників з використанням нормативів з рівнем значимості $\alpha = 0,05$ свідчать про скорочення часу виконання рятування постраждалого з приміщення за допомогою НРВ-1.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородич П.Ю. Розробка нормативу рятування постраждалого з приміщення з використанням нош рятувальних вогнезахисних / П.Ю. Бородич, Р.В. Пономаренко, П.А. Ковальов // Проблеми пожежної безпеки. Зб. наук. пр. НУЦЗ України. – вип. 39. – Харків: НУЦЗУ, 2016. с 44-48. – Режим доступу: http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/ProblemsOfFireSafety/vol39/Borodich_Kovalov.pdf.

2. Нормативы по пожарно-строевой и тактико-специальной подготовке для личного состава федеральной противопожарной службы Российской Федерации: утверждены 10.05.2011 г. – Москва, 2011. – 43 с.

3. Спортивная метрология. Учебник для ин-тов физ. культ. / Под ред. В.М.Зациорского. – М.: ФиС, 1982. – 256 с.

4. Наказ МВС України 20.02.2015 № 189 Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням: Наказ МВС України № 1470 від 20.11.2015 р. М-во внутр. справ. України, 2015. – 109 с. – (Нормативний документ МВС України. Нормативи).

5. Методичні рекомендації щодо порядку виконання нормативів радіаційного та хімічного захисту особовим складом органів управління та підрозділів МНС: наказ від 15.10.2008 № 741 МНС України – Офіц. вид. – Київ: МНС України, 2008. – 88 с. – (Нормативний документ МНС України, Методичні рекомендації).

6. Кадачников А.А. Психологическая подготовка к рукопашному

бою: моногр. / А.А. Кадачников. – Ростов-на-Дону: Экспериментальный колледж Кубанской государственной академии физической культуры, «Феникс», 2003. – 301 с.

7. Стрелец В.М. Закономерности использования аварийно-спасательной техники / В.М. Стрелец, М.В. Васильев, В.В. Тригуб // Проблемы надзвичайних ситуацій. Зб. наук. пр. НУЦЗ України. – вип. 20. – Харків: НУЦЗУ, 2014. – С 124-131. – Режим доступу: http://nuczu.edu.ua/ukr/science/y_pns/y_pns_archive/y_pns_ar36.

8. Халафян А.А. STATISTICA 6 Статистический анализ данных / А.А. Халафян. – М.: ООО «Бином-Пресс», 2007. – 512 с.

Отримано редколегією 11.10.2016

П.Ю. Бородич, Р.В. Пономаренко

Оценка эффективности спасения пострадавших с помещения с помощью носилок спасательных огнезащитных с использованием нормативов

Проверена эффективность спасения пострадавшего из помещения с помощью носилок спасательных огнезащитных с использованием нормативов, опирающихся на расчет обратных функций нормального распределения, полученные путем натурального эксперимента.

Ключевые слова: норматив, подготовка, время выполнения операции, спасатель, носилки спасательные огнезащитные.

P.Yu. Borodich, R.V. Ponomarenko

Evaluating the effectiveness of rescue of victims from the premises with the help of rescue stretcher flame retardants, using standards

Test the effectiveness of training lifeguards to rescue the victim from the room by a rescue stretcher flame retardants, using standards that are based on the calculation of the inverse function of the normal distribution obtained by natural experiment.

Keywords: standard, preparation, implementation of the operation, lifesaver, rescue stretcher flame retardants.